

BİRİNCİ BÖLÜM

1982 ANAYASASI VE ANAYASANIN HAZIRLANMASI, KABUL EDİLMESİ, TEMEL İLKELERİ

I. 1982 ANAYASASI'NIN HAZIRLANIŞI VE KABUL EDİLMESİ-3

II. 1982 ANAYASASI'NIN TEMEL İLKELERİ-6

- A. Cumhuriyetçilik İlkesi-6
- B. Üniter Devlet İlkesi-9
- C. İnsan Haklarına Saygılı Devlet İlkesi-11
- D. Atatürk Milliyetçiliğine Bağlı Devlet İlkesi-12
- E. Demokratik Devlet İlkesi-14
- F. Laiklik İlkesi-22
- G. Sosyal Devlet İlkesi-26
- H. Hukuk Devleti İlkesi-27
- İ. Eşitlik İlkesi-30
- J. Başlangıçta Belirtilen Temel İlkelere Bağlılık-31

İKİNCİ BÖLÜM

1982 ANAYASASI'NDA TEMEL HAK VE ÖZGÜRLÜKLER REJİMİ

I. GENEL OLARAK-35

II. TEMEL HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİN SINIFLANDIRILMASI-35

- A. Kişinin Hakları ve Ödevleri-36
  - 1. Kişinin Dokunulmazlığı, Maddî ve Manevî Varlığı-36
  - 2. Zorla Çalıştırma Yasağı-37
  - 3. Kişi Özgürlüğü ve Güvenliği-37
  - 4. Özel Hayatın Gizliliği ve Korunması-39
  - 5. Kişisel Verilerin Korunmasını İsteme Hakkı-39
  - 6. Konut Dokunulmazlığı-45
  - 7. Haberleşme Özgürlüğü-45
  - 8. Yerleşme ve Seyahat Özgürlüğü-53
  - 9. Din ve Vicdan Özgürlüğü-53
  - 10. Düşünce ve Kanaat Özgürlüğü-54
  - 11. Düşünceyi Açıklama ve Yayma Özgürlüğü. 54
  - 12. Bilim ve Sanat Özgürlüğü-55
  - 13. Basın Özgürlüğü-56

14. Süreli ve Süresiz Yayın Hakkı-58
15. Kamu Tüzelkişilerinin Elindeki Basın Dışı Kitle Haberleşme Araçlarından Yararlanma Hakkı-58
16. Düzeltme ve Cevap Hakkı-58
17. Dernek Kurma Özgürlüğü-59
18. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Düzenleme Hakkı-60
19. Mülkiyet Hakkı-60
20. Hak Arama Özgürlüğü-60
21. Kanunî Hâkim Güvencesi-61
22. Suç ve Cezalara İlişkin Bazı İlkeler-61
23. İspat Hakkı-61
24. Temel Hak ve Özgürlüklerin Korunması-62
- B. Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler-62
1. Ailenin Korunması ve Çocuk Hakları-62
2. Eğitim ve Öğrenim Hakkı ve Ödevi-62
3. Kıyılardan Yararlanma-63
4. Toprak Mülkiyeti-63
5. Tarım, Hayvancılık ve Bu Üretim Dallarında Çalışanların Korunması-64
6. Kamulaştırma-64
7. Devletleştirme ve Özelleştirme-65
8. Çalışma ve Sözleşme Özgürlüğü-65
9. Çalışma Hakkı ve Ödevi-65
10. Çalışma Şartları ve Dinlenme Hakkı-65
11. Sendika Kurma Hakkı-66
12. Toplu İş Sözleşmesi ve Toplu Sözleşme Hakkı-66
- a)-Kamu Görevlileri Hakem Kurulu-67
13. Grev Hakkı ve Lokavt-68
- a)-Yüksek Hakem Kurulu-69
14. Ücrette Adalet Sağlanması-72
15. Sağlık Hizmetleri ve Çevrenin Korunması-72
16. Konut Hakkı-72
17. Gençliğin Korunması-73
18. Sporum Geliştirilmesi ve Tahkim-73
19. Sosyal Güvenlik Hakkı-73

20. Tarih, Kùltür ve Tabiat Varlıklarının Korunması-74

21. Sanatın ve Sanatçının Korunması-74

C. Siyasi Haklar ve Ödevler-74

1. Türk Vatandaşlığı-75

2. Seçme, Seçilme ve Siyasî Faaliyette Bulunma Hakları-75

3. Parti Kurma, Partilere Girme ve Partilerden Ayrılma-76

4. Kamu Hizmetlerine Girme Hakkı-79

5. Mal Bildirimi-79

6. Vatan Hizmeti-80

7. Vergi Ödevi-80

8. Dilekçe, Bilgi Edinme ve Kamu Denetçisine Başvurma Hakkı-80

III. TEMEL HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİN SINIRLANDIRILMASI REJİMİ-81

A. Olağan Dönemlerde Temel Hak ve Özgürlüklerin Sınırlandırılması-82

1. Öze Dokunma Yasağı-82

2. Sınırlandırmanın Yalnızca Anayasanın İlgili Maddelerinde Belirtilen Özel Sebeplere Bağlı Olarak Yapılabilmesi-83

3. Sınırlandırmanın Ancak Kanunla Yapılabilmesi-85

4. Sınırlandırmanın Anayasanın Sözüne ve Ruhuna Aykırı Olmaması-86

5. Sınırlandırmanın Demokratik Toplum Düzeninin Gereklerine Aykırı Olmaması-86

6. Sınırlandırmanın Laik Cumhuriyetin Gereklerine Aykırı Olmaması-88

7. Sınırlandırmanın Ölçülülük İlkesine Aykırı Olmaması-88

8. Temel Hak ve Özgürlüklerin Doğasından Kaynaklanan Sınırlar-90

9. Anayasa Mahkemesi'nin 27. 5. 2015 Tarihli Kararının İlgili Bölümleri-91

B. Olağanüstü Dönemlerde Temel Hak ve Özgürlüklerin Sınırlandırılması-Temel Hak ve Özgürlüklerin Kullanılmasının Durdurulması-98

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1982 ANAYASASI'NA GÖRE SİYASİ PARTİLER

I. GENEL OLARAK-101

II. PARTİ KURMA VE PARTİYE ÜYE OLMA-101

A. Parti Kurma-101

B. 25. 12. 2015 Tarihi İtibari İle Faaliyette Olan Siyasi Partiler-102

C. Partiye Üye Olma-105

1. Partilere Üye Olabilenler-106

2. Partilere Üye Olamayanlar-106

3. Üyeliğe Kabul Şartları-108

III. SİYASİ PARTİ SİCİLİ-108

IV. TEŞKİLATLANMA VE ORGANLAR-110

A. Siyasi Partilerin Teşkilatı-110

1. Partilerin Genel Merkez Teşkilatı-110

a)-Büyük Kongre-111

(1)-Büyük Kongrenin Yetkileri-111

(2)-Büyük Kongrenin Toplantı Yeter Sayısı-112

b)-Genel Başkan-113

(1)-Eş Genel Başkanlık-114

c)-Merkez Karar, Yönetim ve İcra Organları-114

d)-Merkez Disiplin Kurulu-115

2. İl Teşkilatı-115

3. İlçe Teşkilatı-116

V. SEÇİMLERİN YAPILMASI-117

VI. TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ SİYASİ PARTİ GRUPLARI-119

A. Grup Genel Kurulu-119

B. Grup Yönetim ve Disiplin Kurulları-120

C. Grup Başkanı-120

VII. ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER-121

A. İbra-121

B. Organlara İlişkin Diğer Hükümler-121

C. Kamu Yararına Dernek Sayılmama-122

D. Anamuhalefet Partisi-122

VIII. SİYASİ PARTİLERİN KAPATILMASI REJİMİ-122

A. Genel Olarak-123

B. Davanın Açılması ve Görülmesi-124

C. Kapatılma Kararı ve Sonuçları-125

D. Siyasi Parti Kapatma Davaları (1962 2015) -126

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YASAMA ORGANI

I. GENEL OLARAK-133

II. TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ ÜYELERİNİN SEÇİMİ-133

A. Milletvekili Seçilme Yeterliliği-133

B. Seçimlerin Başlangıcı-151

C. Ara Seçimler-153

D. Seçimlerin Yönetimi ve Denetimi-153

1. Yüksek Seçim Kurulu-153

a)-Kuruluşu-153

b)-Görev ve Yetkileri-154

E. Seçme Hakkının Şartları-156

F. Seçim İlkeleri-158

G. Seçim Çevreleri-158

H. Adaylık-160

İ. Seçim Sistemi-161

III. TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ ÜYELERİNİN HUKUKİ STATÜSÜ-162

A. Milletvekilliği Sıfatının Kazanılması-162

B. Milletvekillerinin Göreve Başlaması-162

C. Milletvekilliği Sıfatının Sona Ermesi-163

D. Milletvekilliği Sıfatının Düşmesi-163

E. Milletvekilliği İle Bağdaşmayan İşler-165

F. Yasama Bağışlıkları-Parlamentar Muafiyetler-166

1. Yasama Sorumsuzluğu-166

2. Yasama Dokunulmazlığı-169

G. Milletvekillerinin Mali Statüsü-172

IV. TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ'NİN İÇ YAPISI-173

A. Başkanlık Divanı-173

B. Siyasi Parti Grupları-177

C. Danışma Kurulu-177

D. Komisyonlar-178

V. TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ'NİN ÇALIŞMA DÜZENİ-186

A. Genel Olarak-186

B. Oylama Yöntemleri-188

C. Toplantı Yeter Sayısı-191

D. Karar Yeter Sayısı-192

VI. TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ'NİN GÖREV VE YETKİLERİ-194

- A. Kanun Koymak, Deęiřtirmek, Kaldırmak-195
- B. Hükümeti Denetlemek-204
  - 1. Denetleme Araçları-204
    - a)-Soru-205
    - b)-Genel Görüşme-207
    - c)-Meclis Araştırması-209
    - d)-Meclis Soruřturması-211
    - e)-Gensoru-213
- C. Bakanlar Kuruluna Kanun Hükümünde Kararname Çıkarma Yetkisi Vermek-214
- D. Bütçe ve Kesin Hesap Kanun Tasarılarını Görüşmek ve Kabul Etmek-215
- E. Uluslararası Antlaşmaların Onaylanmasını Uygun Bulmak-217

BEŐİNCİ BÖLÜM

YÜRÜTME ORGANI

I. CUMHURBAŐKANI-221

- A. Genel Olarak-221
  - B. Seçimi-221
  - C. Görevinin Sona Ermesi-229
  - D. Görev ve Yetkileri-229
    - 1. Yasama İle İlgili Görev ve Yetkileri-230
    - 2. Yürütme İle İlgili Görev ve Yetkileri-230
    - 3. Yargı İle İlgili Görev ve Yetkileri-231
  - E. Sorumluluęu-231
    - 1. Siyasi Sorumluluęu-232
    - 2. Hukuki Sorumluluęu-232
    - 3. Cezai Sorumluluęu-233
  - F. Bağlı Kuruluşlar-234
    - 1. Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterlięi-234
    - 2. Devlet Denetleme Kurulu-237
- #### II. BAKANLAR KURULU-239
- A. Kuruluşu-239
  - B. Görevinin Sona Ermesi-240
  - C. Görev ve Yetkileri-241
  - D. Sorumluluęu-242

III. HÜKÜMET SİSTEMİ: RASYONELLEŞTİRİLMİŞ PARLAMENTER HÜKÜMET SİSTEMİ-243

IV. YÜRÜTMENİN DÜZENLEYİCİ İŞLEMLERİ-246

A. Kanun Hükmünde Kararnameler-246

1. Olağan Dönem Kanun Hükmünde Kararnameleri-247

2. Olağanüstü Hâl ve Sıkıyönetim Kanun Hükmünde Kararnameleri-248

B. Tüzükler-248

C. Yönetmelikler-249

D. Diğer İşlemler-249

V. OLAĞANÜSTÜ YÖNETİM BİÇİMLERİ-250

A. Olağanüstü Hâl-250

B. Sıkıyönetim-260

ALTINCI BÖLÜM

YARGI ORGANI

I. GENEL OLARAK-269

II. YÜKSEK MAHKEMELER-269

A. Anayasa Mahkemesi-269

B. Yargıtay-269

1. Karar Organları-270

a)-Daireler-270

b)-Hukuk ve Ceza Genel Kurulları-270

c)-Büyük Genel Kurul-272

d)-Başkanlar Kurulları-272

e)-Birinci Başkanlık Kurulu-273

f)-Yüksek Disiplin Kurulu-273

g)-Yönetim Kurulu-273

2. Yargıtay Daire ve Kurullarının Görevleri-274

a)-Yargıtay'ın Görevleri-274

b)-Dairelerin Görevleri-274

c)-Hukuk ve Ceza Genel Kurullarının Görevleri-276

d)-Büyük Genel Kurul'un Görevleri-277

e)-Başkanlar Kurullarının Görevleri-278

f)-Yüksek Disiplin Kurulu'nun Görevleri-279

g)-Yönetim Kurulu'nun Görevleri-279

C. Danıştay-280

1. Karar Organları-280

a)-Daireler-280

b)-Genel Kurul-281

c)-İdari İşler Kurulu-281

d)-İdari ve Vergi Dava Daireleri Kurulları-282

e)-İçtihatları Birleştirme Kurulu-283

f)-Başkanlar Kurulu-283

g)-Başkanlık Kurulu-283

h)-Yüksek Disiplin Kurulu-284

i)-Disiplin Kurulu-284

2. Genel Sekreterlik-285

3. İdari Hizmetler-285

4. Danıştay Üyelerinin Nitelikleri-285

a)-Üye Seçimi-286

b)-Danıştay Başkanı, Başsavcısı, Başkanvekilleri ve Daire Başkanlarının Nitelikleri, Seçimleri ve Görev Süreleri-286

c)-Danıştay Tetkik Hâkimi ve Savcılarının Atanmaları Ve Dairelere Verilmeleri-287

d)-Memurların Nitelikleri, Atanmaları, İstihdamı, Nakilleri ve Görevlendirilmeleri-287

5. Görevleri-288

a)-Dava Dairelerinin Görevleri-290

b)-İdari ve Vergi Dava Daireleri Kurullarının Görevleri-291

c)-İçtihatları Birleştirme Kurulunun Görevleri-291

d)-Danıştay Genel Kurulu'nun Görevleri-292

e)-İdari İşler Kurulu'nun Görevleri-292

f)-Başkanlar Kurulu'nun Görevleri-293

g)-Başkanlık Kurulu'nun Görevleri-293

h)-Yüksek Disiplin Kurulu'nun Görevleri-294

i)-Disiplin Kurulunun Görevleri-294

j)-Danıştay Başkanının Görevleri-294

k)-Danıştay Başkanvekillerinin Görevleri-294

l)-Daire Başkanlarının Görevleri-295

m)-Üyelerin Görevleri-295

n)-Genel Sekreterin Görevleri-295

- o)-Danıştay Başsavcısının Görevleri-296
- p)-Savcıların Görevleri-296
- r)-Tetkik Hâkimlerinin Görevleri-297
- 6. Göreve İlişkin Kimi Konular-297
- D. Askeri Yargıtay-299
- 1. Birimler ve Karar Organları-299
- a)-Başkanlık-299
- b)-Başsavcılık-299
- c)-Daireler-299
- d)-Daireler Kurulu-300
- e)-Genel Kurul-300
- f)-Başkanlar Kurulu-300
- g)-Yüksek Disiplin Kurulu-301
- h)-Kalemler-301
- i)-İdarî Hizmet Kuruluşları-301
- 2. Üyelerin Seçimi ve Atanması-301
- 3. Görev ve Yetkileri-302
- a)-Askerî Yargıtay Başkanının Görevleri-302
- b)-Başsavcının Görevleri-303
- c)-Dairelerin Görevleri-303
- d)-Daire Başkanlarının Görevleri-304
- e)-Üyelerin Görevleri-304
- f)-Daireler Kurulunun Görevleri-304
- g)-Genel Kurul Görevleri-305
- h)-Başkanlar Kurulunun Görevleri-305
- E. Askeri Yüksek İdare Mahkemesi-306
- 1. Personeli-306
- 2. Organları-307
- a)-Daireler-308
- b)-Daireler Kurulu-308
- c)-Başkanlar Kurulu-308
- d)-Yüksek Disiplin Kurulu-309
- e)-Genel Kurul-309
- 3. Görevleri-309

- a)-Birinci Daire'nin Görevleri-311
- b)-İkinci Daire'nin Görevleri-311
- c)-Daireler Kurulu'nun Görevleri-311
- d)-Başkanlar Kurulu'nun Görevleri-312
- e)-Yüksek Disiplin Kurulu'nun Görevleri-312
- f)-Genel Kurul'un Görevleri-312
- F. Uyuşmazlık Mahkemesi-313
  - 1. Kuruluşu-313
  - 2. Yönetim ve Temsili-314
  - 3. İşleyişi-314
  - 4. Raportörlük-318
- III. YARGIYA ORGANINA İLİŞKİN TEMEL İLKELER-319
  - A. Hâkimlerin Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı-319
  - B. Hâkimlik Güvencesi-320
- IV. HÂKİMLER VE SAVCILAR YÜKSEK KURULU-320
  - A. Görevleri-322
  - B. Organlar ve Birimleri-323
    - 1. Başkanlık-323
    - 2. Genel Kurul-324
    - 3. Daireler-325
      - a)-Görevleri-326
    - 4. Genel Sekreterlik-328
    - 5. Tetkik Hâkimleri-329

YEDİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE ANAYASA MAHKEMESİ VE ANAYASA YARGISI

I. GENEL OLARAK-333

II. ANAYASA MAHKEMESİ-333

A. Kuruluşu-333

B. Görev ve Yetkileri-337

- 1. Başkanı'nın Görev ve Yetkileri-337
- 2. Genel Kurul'un Görev ve Yetkileri-339
- 3. Bölümlerin Görev ve Yetkileri-340
- 4. Komisyonlar ve Komisyonların Görev ve Yetkileri-340

a)-Komisyonlar Raportörlüğü-341
III. DENETLENEBİLEN İŞLEMLER-342
IV. DENETİMİN KAPSAMI-343
A. Şekil Bakımından Denetim-343
B. Esas Bakımından Denetim-343
V. DENETİMİN BİÇİMLERİ VE ÖZELLİKLERİ-345
A. Soyut Norm Denetimi- İptal Davası-345
B. Somut Norm Denetimi-İtiraz Yolu-348
C. Bireylerin Doğrudan Başvurusu-Anayasa Şikâyeti-350
VI. DENETİMİN ETKİ VE SONUÇLARI-354
VII. TÜRKİYE'DE ANAYASA MAHKEMESİ'NİN VE ANAYASA YARGISININ İŞLEVLERİ-354

SEKİZİNCİ BÖLÜM

ANAYASANIN YAPILMASI VE DEĞİŞTİRİLMESİ

I. GENEL OLARAK-359

II. ANAYASANIN YAPILMASI VE DEĞİŞTİRİLMESİ SÜRECİ-359

A. Teklif-359

B. Görüşmeler ve Oylamalar-360

C. Karar-361

D. Onay-361

E. Yürürlüğe Girme-362

DOKUZUNCU BÖLÜM

ÇOKTAN SEÇMELİ SORULAR VE CEVAPLARI-363

KAYNAKLAR-399